

- ² Szádeczky 1894. 197.
³ Uo. 198–199.
⁴ Uo. 199–200.
⁵ Uo. 20–201; BONA GÁBOR: *Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban*. II. Budapest, 1999. 213–214.
⁶ TELEKI JÓZSEF: *A Hunyadiak kora*. Pest, 1852.
⁷ R. VÁRKONYI ÁGNES: *A pozitívista történetiszemlélet a magyar történetírásban*. II. Budapest, 1973. (A továbbiakban: R. Várkonyi 1973.) 342.; 356.
⁸ R. Várkonyi 1973. II. 114.; 352–353.
⁹ Szádeczky 1894. 204., 209.; Csánki 1924. 691.; R. Várkonyi 1973. II. 357.
¹⁰ CSÁNKI DEZSÓ: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*. I–III., V. Budapest, 1890–1913. Fekete Nagy Antal. Budapest. 1941. IV.
¹¹ Szádeczky 1894. 207.
¹² R. Várkonyi 1973. II. 261–262.
¹³ R. Várkonyi 1973. II. 407.
¹⁴ Új Magyar Múzeum 1851–53.
¹⁵ Szádeczky 1894. 208.
¹⁶ Uo. 209.
¹⁷ SZABÓ KÁROLY: *Régi magyar könyvtár*. Budapest, 1879. I., 1885. II.
¹⁸ SZABÓ KÁROLY: *Kisebb történeti munkái I–22*. Először megjelent az Új Magyar Múzeum 1853. II. Idézi: Szádeczky 1894. 211.
¹⁹ HUNFALVY PÁL: *Magyarország etnographiája*. Budapest, 1876.
²⁰ Lásd pl. SZABÓ KÁROLY: A székely nemzeti névről. *Századok* 1880. 404–410.
²¹ Szádeczky 1894. 217.
²² SZABÓ KÁROLY: *Székely oklevéltár I–III*. Kolozsvár, 1872., 1876., 1890.
²³ *Székely Oklevéltár IV*. Sajtó alá rendezte Szádeczky Lajos. Kolozsvár, 1895.
²⁴ SZABÓ KÁROLY: *Kisebb történeti munkái*. I–205. Idézi: Szádeczky 1894. 206.

H Á Z T Á J I

Vikingek földjén jártunk

A XIV. Neolatin Világkongresszus személyes élményei

A Nemzetközi Neolatin Társaság¹ háromévenként rendezi szokásos világkonferenciáját. Erre az 1971 óta folytonosan megismétlődő konferenciára, melyen a világ minden tájáról érkező neolatin tudományokkal foglalkozó kutatók számolnak be az éppen aktuális kutatási témájukról, 2009-ben a svédországi Uppsalában került sor.

A magyar neolatin egyesület, azaz a Hungaria Latina² 2001-es megalakulása óta nagy létszámban vesz részt ezeken a konferenciákon. Igaz, a magyar kutatók az egyesület megalakulása előtt is tartottak előadásokat, de nem szervezeti keretek között.³ A 2003-as konferencián terjesztette fel a magyar delegáció pályázatát a 2006-os konfe-

renca megrendezésére, amelyet a nemzetközi társaság felügyelőbizottsága egyhangúlag elfogadott, így 2006-ban Budapest adhatott otthont a társaság világkonferenciájának.⁴

Újabb három év elteltével a neolatin stúdium képviselői ismételtén összegyűltek. Magyarországról népes küldöttség indult, 21 absztraktot fogadott el a szervezőbizottság, azonban különböző okok miatt csak 19-en képviselhettük hazánkat. Legtöbben a Szegedi Tudományegyetemről utazhattunk, hiszen tízen tartottunk előadást intézményünkben. Rajtunk, szegediekén kívül négyen képviselték az akadémia Irodalomtudományi Intézetét, ketten a Debreceni Tudományegyetemet, ezenkívül a Hadtörténeti Intézet, a Pécsi Tudományegyetem és a Sapientia Egyetem egy-egy fővel képviselte magát.

Az augusztus 2-ától 8-áig tartó konferencia legtöbbször hét párhuzamos szekcióban zajlott, naponta három csoportban. Az előadásokat hat nyelven hallgathattuk, az elő-

adók angol, német, francia, olasz, spanyol és latin nyelven szólaltak meg. Általában a délelőtti szekciót követett egy rövid kávészünet, ami után egy plenáris előadást hallgathattak meg a résztvevők. Az előadás után következett az ebédszünet, majd a kora délutáni előadások után egy újabb kávészünet és következett a késő délutáni előadás-csoport. Esténként valamilyen kulturális programmal kedveskedtek a szervezők.

Augusztus elsején indultunk el a nagy útra. Kisebb-nagyobb kitérőkkel augusztus 2-ára az egész magyar csapat sikeresen megérkezett a stockholmi repülőtérre, majd onnan ki-kira szállására. Én nyolcad magammal egy perzsa származású hölgy apartmanjában laktam az Uppsala melletti Gamla Uppsalában. Uppsala Stockholmtól 75 kilométerre északra fekszik. Uppsala megye székhelye, Svédország egyházi központja, 1164-től érseki város. 130 ezres lakosságával az ország negyedik legnagyobb városa. Uppsala eredetileg a maitól kb. 5 kilométerrel északabbra feküdt, azon a helyen, amelyet ma Gamla Uppsala (Ó-Uppsala) néven neveznek. A mai Uppsalát régen Östra Arosnak nevezték. Ó-Uppsala középkori források szerint a pogány időkben az ország központja volt, ahol a pogány istenek főtemploma állt. A XI. században a keresztény hittérítés idején a város mintegy ötven évig ellenállt a keresztény erőknek, de végül elfoglalták és a pogány templomot lerombolták. Mivel

MOLNÁR ANDREA FELVÉTELE

a város pogányság központja volt, ez lett a keresztény egyház központja is. Előbb püspökség, majd 1164-ben érsekségi rangra emelték. Gamla Uppsala jelenleg közigazgatásilag Uppsalához tartozik, noha nincs vele összeépülve. Tulajdonképp egy önálló városrésznek tekinthető körülbelül 5000 lakossal. Népszerű kirándulóhely múzeummal, templommal, mini-skanzennel és viking kori sírdombokkal. Uppsala nagy napján, a híresnevezetes Valpurgis-éjen⁵ a Gamla Uppsala-i dombok mellett gyűjtik meg Svédország legnagyobb örömtüzét. A mai Uppsala területe a régi Östra Aros Ó-Uppsala kikötője volt. 1274-re Östra Aros megelőzte a fejlődésben a régi fővárost, és miután ebben az évben Gamla Uppsala katedrálisa leégett, az érsek

is ide költözött, ahol új, pompás székesegyházat építtetett.⁶ Uppsala lett Skandinávia legrégebbi egyetemének székhelye is, melyet 1477-ben alapítottak.⁷ 1702-ben a város egy pusztító tűzvészben leégett. Számos történelmi emlék és érték pusztult el ekkor, de a későbbi századok folyamán is, amikor még nem ismerték fel a műemlékek jelentőségét. Ennek ellenére sok régi épület is megmaradt, különösen a város nyugati részén, ahol a székesegyház, az egyetem és a kastély is áll.

Tehát megérkezésünk után, augusztus 2-án este hivatalosak voltunk a Carl Linnéról elnevezett múzeumba, és az azt körülvevő botanikus kertbe, ott zajlott a regisztráció és a nyitó fogadás. A fogadáson rendhagyó svédasztalos teríték volt. Noha több tálon szolgálták fel az ételeket, a választék nem volt bőséges, hiszen az asztalokon összesen kétfajta étel volt. Nekünk magyaroknak egy kicsit más elképzelésünk volt-van a svédasztalról. No, de nem ez volt az egyetlen gasztronómiai meglepetés, amit tartogattak nekünk. Az ételeikről nagy általánosságban elmondható, hogy számunkra ízetlen és rágós hússzeletek a favoritok vajás krumplival, amelyet borsóval díszítenek. Természetesen nem a mi általunk megszokott kifejtett borsószemekkel, hanem vagy egészben tálalták elénk a hüvelyeket, vagy pedig díszítőelemként borsó szarát tettek ételeinkre. Egyszóval a konyhájuk nem túl változatos, az ételek kapcsán meg azon már meg sem lepődtünk, amikor a svéd boltban Magyarországról származó szalámit, kolbászt, paprikát lehetett kapni. A fogadáson megismerkedtünk a svédek italozási szokásával is. Lehetett választani Chiléből importált bor és a svéd sör közül. Az utóbbi inkább kesernyés víznek hatott, ugyanis a svéd sörök 2-2,5%-os alkoholtartalmúak. A boltokban is ezeket a gyenge söroket lehet kapni, mint később megtudtuk egész Uppsalában egy italbolt volt, ahol nagyobb alkoholtartalmú italokat lehetett vásárolni, amúgy törvénybe van ik-

tatva, hogy más boltok csak ezeket a gyenge italokat árulhatják. Mindezek ellenére a fogadás kitűnő alkalom volt arra, hogy új barátságok, kollégai beszélgetések kezdődjenek, illetve arra, hogy a régmúlt vitáit és elkezdett diskurzusait folytassuk.

Másnap, hétfőn a délelőtti megnyitó ünnepség után megkezdődött a konferencia érdemi része. Rögtön az egyik szekció első előadója én voltam. Előadásomat, a jezsuita történetírás Attila-képéről sikeresen megtartottam angol nyelven, előadásom után kérdéseket és észrevételeket egyaránt kaptam. Aznap honfitársaink közül Lázár István Dávid, a Szegedi Tudományegyetem Klasszika-filológia és Neolatin Tanszékének tanszékvezető docense adott még elő olaszul egy érdekes előadást Petrarca leveleiben megjelenő zsarnokképről. Érdekes módon ez volt az egyetlen Petrarcaról tartott előadás a konferencián. Este az egyetem fő épületében volt állófogadás.

A keddi napot nevezhetjük magyar napnak is, hiszen tizenkettő magyar előadás hangzott el. Párhuzamosan tartott előadást Békés Enikő Galeotto Marzio csillagászati kézikönyvéről és Deák Viktória Hedvig két Szt. Margit legendáról. Utána párhuzamosan három előadás volt: Pajorin Klára Vitéz János szónoki beszédéről, Havas László II. Rákóczi Ferenc tractatusáról és Tar Ibo-lya Janus Pannonius gúnyverséről. Havas professzor után M. Nagy Ilona tartott előadást, majd zárásként párhuzamosan beszélt Szabados György a jezsuita évkönyvekről, Szörényi László professzor pedig a Makó Pál költszetében megjelenő hagyományokról és újításokról. A kora délutáni szekcióban először Teiszler Évár hallhattuk, majd utána Veszprémy László tartott egy érdekes előadást a kalandozások középkori XVIII. századi megítéléséről. A késő délutáni szekcióban pedig Máté Ágnes hallhattuk beszélni Enea Silvio Piccolomini Historiájáról, majd pedig Horogszegi Zoltán beszélt Zsigmond

herceg számadáskönyvéről. A napot egy kellemes templomi koncert zárta.

Szerdára a szervezők egy kirándulást iktattak be. Először egy rövid stockholmi városnézés volt a program, majd délután a drottingholmi királynői palotához mentünk, ahol idegenvezetővel körbemehtünk, végignézve a három művészeti korszakot és irányzatot (barokk, rokokó, klasszicizmus) magába foglaló termeket.

Csütörtökön Kakucska Mária Vives-ről és a magyarokkal való kapcsolatáról szóló előadása folytatta a magyar szerepléseket, majd délután Rábai Krisztina tartott előadást az Anjou-kori oklevelek szerkezetéről és latinságáról, majd Petneházi Gábor beszélt Erasmus hatásáról a XVI. századi Magyarországon és Erdélyben. A nap fontos fejleménye volt még az ebéd utáni üzleti ülés, amelyen megválasztották a nemzetközi társaság új elnökségét, bemutatták a megújult honlapot és bejelentették a következő, 2012-es konferencia helyszínét, a belgiumi Leuvent.⁸

A konferencia utolsó szakmai napja a péntek volt. Előbb Molnár Andreát hallhattuk, majd pedig délután Rihmer Zoltán tartott latin nyelven előadást. Este a csodás uppsalai kastély lovagtermében tartott záró vacsorára voltunk hivatalosak, háromfogásos vacsorával egybekötött éneklős búcsúzásra. Másnap tettünk még egy kirándulást a Skokloster kastélyba, ahol megnézhattuk a kastély világhírű könyvtárát és fegyvertárát. Vasárnap a hét élményeitől feltöltődve utaztunk haza, búcsúzásul pedig azt kívántuk egymásnak, hogy 2012-ben is hasonló élményben legyen részünk.⁹

ÁBRAHÁM ÁDÁM

JEGYZETEK

¹ International Association for Neo-Latin Studies (IANLS), bővebb információ a szervezetről a www.ianls.org honlapon.

² Az egyesület megalakulásáról és tevékenységéről szóló elnöki beszámolót lásd: HAVAS

LÁSZLÓ: Elnöki beszámoló a Magyar Neolatin Egyesület tevékenységéről (2000-2006). In *Varietas Gentium-Communis Latinitas*. A XIII. Neolatin Világkongresszus (2006) szegedi előadásai. Szerk.: Szörényi László-Lázár István Dávid. Szeged, 2008. 37–47.

³ A bonni konferencián (2003) felszólalt Békés Enikő, Bene Sándor, Bíró Csilla, Galántai Erzsébet, Havas László, Jankovits László, Kasza Péter, Kecskeméti Gábor, Lázár István Dávid, Nagyillés János, Pajorin Klára, Szörényi László és Tar Ibolya.

⁴ A sikeres és minden igényt kielégítő szervezés mellett a magyar kollegák színvonalas előadásokat is tartottak. Előadott Békés Enikő, Dalloul Zaynab, Hoffmann Gizella, Galántai Erzsébet, Kasza Péter, Komlóssy Gyöngyi, Lázár István, Lengyel Réka, Máté Ágnes, Molnár Andrea, Nagyillés János, Nótári Tamás, Rábai Krisztina, Szabados György, Szendrényi Marietta, Szörényi László és Tar Ibolya. Az előadások idegen nyelvű verziója megjelenés alatt, a magyar utókonferencia előadásait lásd: Szörényi-Lázár 2008. 27–37., 47–161.

⁵ Április 30-a.

⁶ A gótikus székesegyház ma egyike a világ leghatalmasabb templomainak, tornyainak magassága 118 méter. Skandinávia legnagyobb temploma több mint száz éven át épült: a XIII. század végétől a XV. század elejéig. Érdekessége, hogy pontosan ugyanolyan magas, mint hosszú. Eredetileg katolikus templomként szentelték föl, majd a XVI. század során a reformáció keretében az evangélikus vallás svédországi elterjedésekor Luther tanainak követői vették birtokukba az épületet. Jelenleg is evangélikus székesegyházként működik, benne múzeummal.

⁷ Az Uppsalai Egyetem a XV. század végén épült és 1477-ben kezdte meg működését. Ezzel Észak-Európa első felsőfokú tanintézménye lett. Az eredeti épület megsemmisült, de a XIX. század végén emelt új központi épülettel valamint az egyes tanszékek különálló épületkomplexumaival olyan eredményeket mutat föl, hogy a világ leghíresebb egyetemei közé tartozik. Számos Nobel-díjas tudós és szakember tanult illetve dolgozott itt. Jelenleg 60 000 diák tanul az egyetemvárosban.

⁸ Sajnos azóta a leuveni egyetemen pénzügyi gondok merültek fel, ezért a 2012-es konferencia szervezését átvállalta a münsteri egyetem.

⁹ Fotók a konferenciáról: <http://picasaweb.google.com/molnar.andrea8>